

Redovisning av uppdrag att följa upp och analysera Skolverkets verksamhet utifrån det minoritetspolitiska målet.

Dnr IJ 2010/368/DISK

Härmed redovisas uppdraget att följa upp och analysera Skolverkets verksamhet utifrån det minoritetspolitiska målet, givet i särskild ordning för budgetåret 2010.

Redovisningen av insatser ska enligt uppdraget både innehålla uppföljning och analys av myndighetens eget interna arbete och externt riktade insatser inom det egna ansvarsområdet. I uppdraget ingår även att redovisa vilka effekter som myndigheten avser att uppnå med insatserna samt vilket eller vilka av minoritetspolitikens tre delområden, diskriminering och utsatthet, inflytande och delaktighet samt språk och kulturell identitet, som insatserna avser att stärka. I den mån det är möjligt ska myndigheten redovisa vilka effekter insatserna har haft för de nationella minoriteterna. Årets redovisning bör också, i den mån det är möjligt, omfatta redovisning av insatser som skett sedan minoritetspolitiken infördes 2000.

Bakgrund

Skolverket styr, stödjer, följer upp och utvärderar kommuners och skolors arbete med syfte att förbättra kvaliteten och resultaten i verksamheterna. Alla elever har rätt till en likvärdig utbildning. Barn och elever med nationell minoritetsspråksbakgrund har förstärkta rättigheter.

Skolverket fick 2004 i uppdrag av regeringen att kartlägga utbildningssituationen för de nationella minoriteterna. I rapporten¹ konstateras att utbildningssituationen för de nationella minoriteterna är bekymmersam och långt ifrån tillfredsställande samt att okunskapen om minoritetspolitiken är stor både i kommunerna och i minoritetsgrupperna. Tillgång till lärare och tillgång till läromedel är några av de problemområden som tas upp i rapporten. Skolverket föreslog i rapporten insatser från regering, myndigheter och kommuner inom minoritetspolitiken, kommuners organisation och information om undervisning i nationella minoritetsspråk. Skolverket föreslog vidare insatser för att motverka negativa attityder och fördomar mot minoritetsgrupper i förskolor och skolor.

¹ De nationella minoriteternas utbildningssituation, Skolverket 2005

Skolverket och tidigare Myndigheten för skolutveckling har under 2000-talet arbetat med en rad regeringsuppdrag som inriktat sig på insatser för de nationella minoriteterna. Skolverket har även ett kontinuerligt samarbete med Sameskolstyrelsen kring utveckling av styrdokument för sameskolan.

Redovisningen av insatserna inleds med en nulägesbeskrivning samt beskrivning av insatser som genomförts 2010. Därefter följer en beskrivning av de insatser som Skolverket och Myndigheten för skolutveckling genomfört tillsammans med företrädare för de nationella minoriteterna när det gäller kompetensutveckling och läromedelsutveckling under perioden 2000-2010. Den senare delen redovisas separat för varje språk. Slutligen beskrivs de insatser som planeras den närmaste framtiden.

Myndighetens insatser avser huvudsakligen delområdet språk och kulturell identitet, men berör också diskriminering och utsatthet, delaktighet och inflytande.

Till redovisningen fogas tre bilagor. I bilaga 1 redovisas en översikt av aktuella regleringar i skollag och läroplaner som från 1 juli 2011 ska tillämpas för barn och elever som tillhör de nationella minoriteterna. I bilaga 2 redovisas en komplett förteckning över de senaste tio årens regeringsuppdrag och den återrapportering som skett i respektive årsredovisning. I bilaga 3 redovisas samtliga publikationer som under 2000-2010 tagits fram inom detta område av Skolverket och Myndigheten för skolutveckling.

Nuläge och insatser 2010

Information

Information om myndighetens arbete med nationella minoriteter finns framförallt på Skolverkets webbplatser för Sameskola², för nationella minoritetsspråk³ samt på Tema modersmål⁴. På webbplatsen Tema modersmål finns material för alla nationella minoritetsspråk inklusive fem romska och tre samiska varieteter. Arbetet med denna webbplats bedrivs av arbetsgrupper ur motsvarande språkgrupper. Skolverkets upplysningstjänst är en central informationstjänst inom det svenska skolväsendet och svarar dagligen på frågor med anknytning till nationella minoriteter i skolan.

I samband med att lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk trädde i kraft den 1 januari 2010 uppdaterade Skolverket sin informationsbroschyr Nationella minoriteter i skolan. Broschyren distribuerades sedan under mars månad 2010 till landets alla förskolor och skolor.

² <http://www.skolverket.se/sb/d/2414>

³ <http://www.skolverket.se/sb/d/3983>

⁴ <http://modersmal.skolverket.se/nationella-minoriteter>

Samverkan med de nationella minoriteterna

Myndigheten samverkar med representanter för de nationella minoriteterna, framförallt kring nya reformer och om läromedelsutveckling. En närmare beskrivning av samverkan finns nedan under respektive språk.

Läromedel

Skolverket har 2010 regeringens uppdrag att stödja utveckling och produktion av böcker eller andra lärverktyg på samiska och romani. Under våren 2010 distribuerades en ny antologi med texter parallellt på svenska och de nationella minoritetsspråken. Denna antologi kan användas för undervisning om de olika nationella minoritetsspråken i Sverige. Antologin kan även användas inom modersmålsundervisning. En rad andra läromedel färdigställs under 2010 som följd av regeringsuppdrag för nationella minoriteter under 2008-2010.

Internt arbete

Internt har påbörjats ett arbete för att öka kunskapen om vad den nya lagstiftningen innebär för myndigheten.

Skolverkets och Myndigheten för skolutvecklings arbete med fokus på nationella minoriteter, 2000-2010

Nedan redovisas de senaste årens insatser och samråd för respektive minoritetsspråk. Uppgifterna är i huvudsak hämtade från de redovisningar som skolmyndigheterna gjort i årsredovisningar. Se även bilaga 2.

Finska

Sedan 2009 jämföras finska med andra nationella minoritetsspråk i fråga om rätt till modersmålsundervisning i skolan och modersmålsstöd i förskolan. I de kommuner som är förvaltningskommuner ska förskoleverksamhet erbjudas på finska. Andelen elever med finska som modersmål och som deltar i modersmålsundervisning var läsåret 2006/07 endast 41,9 procent, vilket är mer än 14 procentenheter lägre än för genomsnittet i andra språk. I samarbete med Sverigefinska Riksförbundet och Sverigefinländarnas Delegation har Skolverket tagit fram material för finskspråkiga föräldrar om modersmålets betydelse.

Finska var ett av de första språken som startade på webbplatsen Tema modersmål våren 2001. Redaktörerna för webbplatsen har samarbetat med Sveriges Finska Lärarförbund samt med olika media och utbildningsinstitutioner i Finland. Denna arbetsgrupp med redaktörer har arrangerat konferenser för finsktalande pedagoger åren 2002-2006.

Hösten 2006 startade Myndigheten för skolutveckling, i samarbete med Sofia Distansundervisning, utveckling av en distanskurs i finska för ”äldre grundskoleele-

ver”. Under 2009 kompletterades distanskurserna med undervisning för yngre elever. Materialet kan även fungera som kompletterande läromedel i lärarledd undervisning. Kurserna finns tillgängliga men skolorna avvaktar med att använda dem i brist på reglering inom området. Regeringen har nyligen lämnat en promemoria om reglering av distansundervisning för elever bosatta i Sverige på remiss.

I slutet av oktober 2010 utkommer ett nytt komplett läromedel med tre textböcker, arbetsböcker, en lärarhandledning och en grammatik. Textböckerna ges ut i tryck men kan liksom de övriga delarna i läromedlet laddas ned från webbplatsen Tema modersmål. Läromedlet är utvecklat efter samråd med Sverigefinska Delegationen och utformat vid Finskt språk- och kulturcenter på Mälardalens Högskola. Böcker och filer kommer att distribueras från Skolverket.

Skolverket har kontakt med Sverigefinska organisationer samt med lärare och föräldrar. Samtalen i dessa kontakter har ofta handlat om förskolans och skolans betydelse för att stödja finska språket. Skolverket har kunnat bidra till utveckling av läromedel och med information om styrdokument och förändringar av villkor.

Jiddisch

Sedan 2009 jämställs jiddisch med andra nationella minoritetsspråk i fråga om rätt till modersmålsundervisning i skolan och modersmålsstöd i förskolan. Modersmålsundervisning i jiddisch bedrivs i liten omfattning. Under 2009 fanns denna utbildning endast i Stockholms stad. Med nya former för distansundervisning kan förhoppningsvis fler barn och ungdomar ta del av denna undervisning.

Skolverket redovisade år 2009 en utvärdering av ämnet Judiska studier vid skolan Vasa Real i Stockholm. Skolverket beskriver i utvärderingen verksamheten som väl fungerande och uppskattad av både elever och föräldrar samtidigt som myndigheten identifierade en rad brister i ämnets kursplan och betygskriterier⁵. I samband med uppdraget att kartlägga undervisningssituationen för de nationella minoriteterna 2001 gavs en beskrivning av situationen när det gäller jiddisch i Sverige. Detta har bildat utgångspunkt för insatser inom området⁶.

Webbplatsen Tema Modersmål är idag en viktig resurs för fortsatt utveckling av jiddisch undervisning i Sverige. Arbetet med webbplatsen sker i samverkan med Judiska Centralrådet och Judiskt Kulturcenter i Stockholm. Arbetsgruppen för jiddisch på Tema modersmål har arrangerat konferenser och kulturarrangemang tillsammans med andra judiska organisationer. Situationen för jiddisch är sådan att mötestillfällen inte bara riktats till pedagoger utan till alla intresserade av att bevara och utvecklas språket.

⁵ Redovisning av regeringsuppdrag om ämnet Judiska studier i Stockholms stad, Skolverket 2009-10-01, <http://www.skolverket.se/publikationer/?id=2266>

⁶ Denna artikel ingår som bilaga i rapporten Undervisning i och på de nationella minoritetsspråken - kartläggning av situationen, Skolverket dnr 2000:3438

Hösten 2006 påbörjade Myndigheten för skolutveckling i samarbete med Sofia Distansundervisning utvecklingen av en webbaserad nybörjarkurs i jiddisch. Denna kurs blev färdig hösten 2007 och finns tillgänglig för studier i modersmål jiddisch på distans. Liksom i fallet med finska avvaktas en ny reglering innan kursen kan användas. En läsebok "Lära läsa jiddisch lätt" med övningar har utvecklats inom ramen för läromedelsatsningen 2008-2009. Arbete med läromedelsutveckling för jiddisch har gjorts i samverkan med Judiska Centralrådet.

Meänkieli

Antal deltagande i grundskolans modersmålsundervisning i meänkieli har under de senaste åren omfattat ca 1000 elever/år. Skolmyndigheternas kontakter med undervisning i och på meänkieli sker i huvudsak genom webbplatsen Tema Modersmål. Pajala kommun har sedan 2003 ansvarat för meänkieli på webbplatsen. Denna temaplats är idag en viktig och ofta anlitad resurs för undervisning på språket och om meänkieli språk och kultur. Konferenser för modersmållärare har hittills hållits i Pajala och i Korpilombolo. Konferensen 2005 var den första i Sverige där konferensspråket var meänkieli. Konferenserna 2006 och 2007 genomfördes i samverkan med Midnattsfestivalen, en kulturvecka i början av december. Hösten 2006 påbörjade Myndigheten för skolutveckling ett samarbete med Sofia Distansundervisning om utvecklingen av en webbaserad kurs i meänkieli som blev klar 2007. Kurserna används som läromedel av lärare i Pajala kommun i väntan på reglering av distansundervisning i grund- och gymnasieskolan.

Under 2008 och 2009 har nya läromedel utvecklats. En alfabetsbok, tre videofilmer med arbetsuppgifter och ett språkspel är några av dessa. En lärobok på Jukkasjärvi-varieteteten av meänkieli har tagits fram av Kiruna kommun. Materialet kan laddas ned från Pajala och Kiruna kommuners hemsidor och från webbplatsen Tema modersmål. På Tema modersmål finns också en rad andra digitala material på meänkieli fritt tillgängliga.

Romani chib

Romerna i Sverige talar olika varieteter av romani chib; lovara, arli, kaale, svensk kale och resande romani. Det finns även en rad dialekter. Enligt Skolverkets statistik omfattas ca 400 elever per år i grundskolan av modersmålsundervisning i romani.

Resultatet av rapporten "Hur ska skolsituationen för romska barn förbättras"⁷ som kom 1998 innebar att Skolverket fick i uppdrag att stödja utvecklingsarbete i syfte att förbättra romernas utbildningssituation.

Skolverkets kartläggning år 2007⁸ visar, att det finns klara samband mellan hur väl romska elever lyckas fullfölja sina studier och tillgången till kompetent romsk personal som undervisar i modersmålet. Det råder stor brist på sådan utbildad perso-

⁷, Skolverket dnr 98:2652 1998.

⁸, Romer i skolan – en fördjupad studie, Skolverket, rapport nr 292

nal. Skolmyndigheternas insatser inom utbildningsområdet har därför inriktats på att stimulera romska ungdomar och vuxna att våga satsa på utbildningar som på sikt leder till arbete som förskollärare, lärare eller fritidspedagog. Det har under 2000-talet skett en ökning av antalet romska ungdomar som går vidare till gymnasieskolan. Hur väl dessa studier lyckas beror på vilket stöd ungdomarna får från vuxensamhället. Förebilder är viktiga. Ju fler romska ungdomar som fullföljer sina studier desto större blir motivationen för dem som kommer efter. Det kommer även fortsättningsvis att finnas behov av skolassistenter, elevassistenter och brobyggare med romsk språkbakgrund men det är viktigt att dessa kompletteras med utbildade lärare.

Skolmyndigheterna har riktat in sig på information och nätverksskapande mellan kommuner som satsar på utbildning av vuxna romer. I samverkan med Delegationen för romska frågor har Skolverket fortsatt driva detta arbete.

För romska studerande på gymnasial nivå initierade Skolverket under 2002 en gymnasiekurs i Skapande verksamhet - romsk kultur. Detta var en pilotkurs som följde en nationellt godkänd kursplan inom gymnasieskolan. Kursen planerades av romer i samarbete med lärare på Marieborg folkhögskola. Syftet var att stimulera ungdomarna att våga satsa på fortsatta studier. Skolverket och Myndigheten för skolutveckling har vid ytterligare två tillfällen försökt initiera särskilda kompetensutvecklingsinsatser för att unga romer ska kunna arbeta i förskolor och skolor. Vid det första tillfället fanns intresse från Malmö högskola att starta kurser men underlaget av studerande var för litet. Vid det andra tillfället hänvisades frågan till pågående utredningen av Delegationen för romska frågor.

Det arbetssätt som skolmyndigheterna valt för läromedelsutvecklingen, nämligen att låta de romska initiativtagarna själva ta ansvar för utvecklingen av materialen, har varit framgångsrikt. Materialen som utarbetats på detta sätt utgår innehållsmässigt från målgruppens intressen och svarar väl mot elevernas språknivåer och behov. De läromedel som tagits fram har fått positivt mottagande och de har även uppmärksammats i andra länder.

Europarådets ramkursplan för romani har varit vägledande för ett omfattande läromedelsarbete där Skolverket i samarbete med romska lärare utvecklat metodmaterial för undervisning i varieteterna arli, kelderash och lovara. Ur arbetet med metodmaterialet har ett läromedel "Saga och sanning" utvecklats. Läseböckerna finns i tryck och distribueras digitalt via Skolverkets webbplats och Temaplats modersmål. Inom läromedelssatsningen för nationella minoriteter under 2008-2010 återstår en skolgrammatik på arli, lovara, kelderash och kale´ samt en digital bild- och ljudordlista där även svensk romani finns med som en av språkvarieteterna.

I augusti 2006 påbörjades utveckling av internetbaserade kurser i romani chib i varieteterna arli, keldersh och lovara. Kurserna finns tillgängliga för distansstudier i ämnet modersmål romani chib. Även här är en kommande regleringen på området

en förutsättning för att kurserna ska kunna komma till användning. Myndigheten för skolutveckling och Skolverket har inom Lexin-projektet bedrivit utvecklingsarbete med att ta fram svensk-romska lexikon på olika varieteter. Ansvaret för Lexin-projektet överfördes i januari 2007 till Språkrådet vid institutet för språk och folkminnen (SOFI). Skolverket har fortsatt ansvar för utveckling av Lexin bild- och ljudordlista. Listan kompletteras just nu med keldersah, arli, resande och kaale varieteterna. Språkrådets romska språkvårdskonsulenter utvecklar den nya skolgrammatiken för modersmålsundervisning i romani chib.

Den romska delen på webbplatsen Tema modersmål har en svenskspråkig förstasida och man kan därifrån länka till sidorna med de olika varieteterna. Det sker en snabb utveckling internationellt av webbplatser för och om romer. För romer i Sverige innebär detta att de får användning för sitt språk i nya sammanhang. Det faktum att det finns välgjorda webbplatser är också viktigt ur identitetssynpunkt. Den arbetsgrupp som arbetar med romani chib på webbplatsen Tema modersmål inbjuder årligen till konferenser för romer som arbetar i förskola. Konferenserna inriktas mot språkfrågor samt material och metoder för undervisning i romani chib.

I allt utvecklingsarbete när det gäller förskoleverksamhet och undervisning i grundskola, gymnasieskola och olika former av vuxenutbildning samarbetar Skolverket med romer och med andra myndigheter och organisationer. Skolverket har exempelvis varit representerade i Delegationen för romska frågor och samverkat kring utbildningsfrågor för romer med bl.a. Högskoleverket, Språkrådet, Ungdomsstyrelsen, Diskrimineringsombudsmannen och Länsstyrelsen i Stockholm. Skolmyndigheterna har medverkat vid internationella konferenser inom området. Detta har medfört kontakter med romska organisationer och utbildningar i olika länder. De internationella kontakterna har intensifierats under de senaste åren, inte minst tack vare möjligheten att vidmakthålla kontakter via Internet. Skolverket är bl.a. kritisk vän till Roma Education Fund i arbetet med EU pilot projekt "An early start 2010-2012".

Samiska

Antalet elever som deltar i ämnet modersmål samiska i grundskola omfattar cirka 400 elever per år. Myndigheten för skolutveckling inbjöd år 2003 Sameskolan att utarbeta ett eget språkrum på Tema modersmål. Webbplatsen har en gemensam förstasida på svenska och från denna når man de syd-, nord- och lulesamiska sidorna. Här finns generell information om språk och rätt till undervisning. Här finns också pedagogiskt material och länkar till andra samiska webbplatser. Konferenser för samiska pedagoger har hållits i Kiruna, Tärnaby, Jokkmokk och Östersund. Sameskolstyrelsen och Skolverket avslutade samarbetet kring webbplatsen 2010, men Skolverket siktar på att engagera nya samiska pedagoger till arbetet.

Under 2006 svarade Myndigheten för skolutveckling i samarbete med Sameskolan för en särskild satsning på sydsamiska. Satsningen ledde till ett internetbaserat me-

diaförråd bestående av texter, bilder och ljud för undervisning i och på sydsamiska. Här finns även material som föräldrar kan använda för att stimulera sina barns språkutveckling på modersmålet. Professor Leena Huss producerade i detta samarbete en text riktad till föräldrar ”Ge ditt barn en gåva - Språkkunskaper ger valfrihet”. Texten är utgiven av Sameskolstyrelsen Myndigheten samarbetade även med Samiskt Utbildningscentrum i Jokkmokk kring kursutveckling för modersmålsundervisning för vuxna med stöd av IT-baserat material.

Skolverket arbetade tillsammans med Sameskolstyrelsen i genomförandet av uppdrag om läromedelsutveckling 2008-2009. Sofia Distansundervisning har inom den satsningen i samverkan med Sameskolstyrelsen utvecklat IT-baserade kurser för distansundervisning, motsvarande dem som utvecklats för de övriga nationella minoriteterna. Skolverket har utvecklat Lexin bild- och ljudordlista för nord-, syd- och lulesamiska i samverkan med samiska pedagoger. Sameskolstyrelsen har inom ramen för samarbetet även tagit fram en digital skolordlista på nordsamiska och svenska, ett läsförståelsematerial för nord- och sydsamiska samt nya texter på lulesamiska. Texterna kommer att tryckas och distribueras digitalt från både Sameskolstyrelsen och Skolverkets webbplats. Skolverket har översatt viss information för föräldrar till nordsamiska.

Under år 2010 har Skolverket samarbetat med Sameskolstyrelsen kring den nya samlade läroplanen för sameskolan samt kring ett förstärkt läromedelsutvecklingsarbete. Sameskolan har en särskild webbplats på Skolverket.⁹ En sammanställning av läromedel och informationsmaterial finns i bilaga 3.

Sammanfattande kommentar och planerade insatser

Som framgår av redovisningen har Skolverket och tidigare Myndigheten för skolutveckling under flera år arbetat med insatser för de nationella minoriteterna.

Liksom tidigare år arbetar Skolverket 2010 med ett uppdrag att stödja läromedelsutveckling för nationella minoriteter. Skolverkets externa arbete med och för nationella minoriteter kopplas även till myndighetens värdegrundsarbete för frågor kring diskriminering och utsatthet. Information om de nationella minoriteterna kommer att spridas till alla lärare och skolledare. Med tanke på att de nationella minoriteterna omnämns i de nya kursplanerna för svenska, historia och samhällskunskap, är det en ambition att ge lärare i dessa ämnen information om de pedagogiska resurser som finns tillgängliga t.ex. på webbplatsen Tema modersmål.

Skolverket avser att fortsatt bjuda in företrädare för nationella myndigheter till inflytande och delaktighet kring myndighetens arbete i frågor som berör dessa. Sam-

⁹ <http://www.skolverket.se/sb/d/2414>

verkan med andra myndigheter inom utbildningsområdet är också planerad för att på så sätt förstärka insatser.

Skolverkets webbplats kommer att utvecklas så att mer information finns på minoritetsspråk. Tillgängligheten till informationen kommer också att förbättras genom en särskild språkmarkering på Skolverkets startsida.

Som tidigare nämnts visade Skolverkets kartläggning 2005¹⁰ att utbildningssituationen för de nationella minoriteterna inte var tillfredsställande. Skolverket har därefter inte i någon större utsträckning gjort systematisk uppföljning eller utvärdering av de insatser som genomförts på regeringens uppdrag. Skolverket bedömer dock att de läromedel som tagits fram för de nationella minoriteterna är efterfrågade och uppskattade.

Behovet har diskuterats inom Skolverket av och former för en förbättrad uppföljning av barn och elever som omfattas av nationella minoritetsrättigheter. En sådan uppföljning ger underlag för bedömning av hur tillgången på undervisning i nationella minoritetsspråk kan stödjas. Viktiga frågor är möjligheter till undervisning på distans och till utbildning av lärare i nationella minoritetsspråk.

Skolverket avser också att fortsätta utveckla sin interna verksamhet utifrån minoritetspolitikens mål. Planerade insatser som återstår är att publicera en samlad information på Skolverkets interna webbplats, att genomföra en informationsinsats riktad till enheter och avdelningar om gällande minoritetslagstiftning och om myndighetens uppföljningsansvar samt att inventera myndighetens interna språk- och kulturkompetenser.

När det gäller Skolverkets externt riktade arbete har detta i hög utsträckning möjliggjorts genom regeringsuppdrag med särskild finansiering. Skolverkets fortsatta arbete är därmed starkt beroende av hur kommande uppdrag formuleras och finansieras.

Helén Ängmo
Tf generaldirektör

Mats Wennerholm
Undervisningsråd

I ärendets slutliga handläggning har Ragnar Eliasson, Ann Charlotte Gunnarson, Tommy Lagergren samt Staffan Lundh i Skolverkets ledningsgrupp deltagit.

¹⁰ De nationella minoriteternas utbildningssituation, Skolverket 2005

Bilaga 1

Om nationella minoriteter i aktuella styrdokument.

Till läroplanen för förskolan har regeringen beslutat följande skrivning som ska träda i kraft den 1 juli 2011.

- *Förskolan kan bidra till att barn som tillhör de nationella minoriteterna och barn med utländsk bakgrund får stöd i att utveckla en flerkulturell tillhörighet.*
- *Förskolan ska medverka till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att både utveckla det svenska språket och sitt modersmål.*

Den nya skollagen, (2010:800) reglerar bl.a modersmålsundervisning för nationella minoriteter i grundskolan.

Modersmålsundervisning i ett nationellt minoritetsspråk ska erbjudas även om språket inte är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om modersmålsundervisning.

Tills vidare gäller föreskrifter om utökade rättigheter för nationella minoriteter till modersmålsundervisning, till språkval och tvåspråkig undervisning enligt grundskoleförordning (1994:1194)

Regeringen beslutade den 7 oktober 2010 om ny läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmen (U2010/5865/S). Alla elever ska:

- *förstå sig själv och sitt sammanhang utifrån en förtrogenhet med det svenska, nordiska och västerländska kulturarvet och kunskaper om de nationella minoriteternas kultur språk, religion och historia*

Historia 7-9

- *Samernas och de nationella minoriteternas situation i Sverige.*

Sambällskunskap 4-6

- *Samerna och de nationella minoriteterna i Sverige. Vad det kan innebära att tillhöra en minoritetsgrupp.*

Sambällskunskap 7-9

- *De nationella minoriteterna och samernas ställning som urfolk i Sverige, samt vad deras särställning och rättigheter innebär.*

Svenska

Syfte, Undervisningen i svenska ska även bidra till att eleverna får möta och bekanta sig med såväl de nordiska grannspråken som de nationella minoritetsspråken.

År 4-6 - Språkbruk i Sverige och i Norden. Vilka de nationella minoritetsspråken är.

År 7-9 - Språkbruk genom tiderna. De nationella minoritetsspråken i Sverige och deras ställning i samhället.

Bilaga 2

Uppdrag och redovisningar

Utdrag ur regleringsbrev för Skolverket 2000

Skolverket skall redovisa utvecklingen av modersmålsundervisning och tvåspråkig undervisning avseende de nationella minoritetsspråken.

Skolverkets årsredovisning 2000

Inför den 1 april 2000 då riksdagsbeslutet att erkänna de fem nationella minoriteterna skulle träda i kraft inbjöd Skolverket representanter för dessa minoriteter till ett samrådsmöte. Vid mötet beslöts att Skolverket skulle utarbeta ett "inspirationsmaterial" för främst ungdomar i gymnasieskolan, där de olika grupperna skulle presentera sig själva utifrån följande gemensamma teman: Barn och familj, skola – utbildning, ungdom – identitet, i samhället, språk. Materialet kommer att färdigställas våren 2001. Skolverket har uppdrag att kartlägga hur beslutet om de nationella minoriteterna har påverkat den tvåspråkiga undervisningen för elever som tillhör de nationella minoriteterna. Uppdraget ska redovisas den 1 mars 2001. I samband med detta kartläggningsarbete har Skolverket träffat företrädare för minoritetsorganisationer, skolledare, lärare och elever.

När det gäller samerna och tornedalingarna har representanter för Skolverket deltagit i konferenser som rör språk och undervisning anordnade av Samernas Utbildningscentrum och av Kraftfält Norr – samverkansorgan mellan Kiruna, Gällivare, Pajala och Jokkmokks kommuner. Skolverket har haft överläggningar med Sameskolstyrelsen och ansvariga för undervisningen i Kiruna, Gällivare, Jokkmokk, Haparanda och Pajala kommuner och besökt olika sameskolor och skolor i Pajala och Haparanda kommuner där det förekommer undervisning i och på meänkieli och sverigefinska. Skolverket inbjöd tillsammans med Finsk-svenska utbildningsrådets finska delegation och Finlandsinstitutet modersmåls lärare och skolledare som undervisar finsk-språkiga elever i kommunala skolor och vid fristående skolor till kompetensutveckling vid ett tvådagars seminarium i november. Skolverket samverkade också med Sverigefinska riksförbundet och Sverigefinska Utbildningsnämnden kring ytterligare en konferens i november där målgruppen var dels skolledare och lärare dels föreningsaktiva och föräldrar.

När det gäller den romska minoriteten har företrädare för Skolverket deltagit i en konferens anordnad av Linköpings kommun och Resandefolkens Riksorganisation om den svenska resandegruppen. Skolverket har tillsammans med företrädare för romerna genomfört ett arbetsseminarium för romska lärare, lärarassistenter, läromedelsförfattare och andra resurspersoner. Seminariets syfte var kompetensutveckling och Skolverket ville också ge romerna möjlighet att ge sitt perspektiv på behovet av insatser för att utveckla undervisning och barnomsorg. Företrädare för samtliga romska grupper ("svenska romer", "finska romer", "utomnordiska romer", "flyktingar från forna Jugoslavien" och resande) är involverade i olika läromedelsprojekt vid Skolverket.

Beträffande judarna har Skolverket haft kontakt med Judiska Centralrådet i samband med framtagningen av manus till den gemensamma antologin. Skolverket har, trots att det inte förekommer någon undervisning i jiddisch som modersmål, anlitat en person som för Skolverkets räkning sammanställt en lägesbeskrivning när det gäller kulturaktiviteter och studier på och i jiddisch i Sverige.

Skolverket har under året analyserat de insatser som gjorts inom verket under perioden 1991 – 1999 när det gäller undervisning av elever med utländsk bakgrund respektive elever som tillhör de nationella minoriteterna, åtgärder mot främlingsfientlighet och rasism samt interkulturellt perspektiv i barnomsorg och skola. Denna analys redovisas i rapporten *Gemensamt ansvar* som även ska publiceras i engelsk versionen. Övriga insatser har främst gällt två regeringsuppdrag:

En kartläggning av det som sker i kommunerna när det gäller insatser för undervisning i och på de nationella minoritetsspråken och kartläggning och granskning hur olika pedagogiska tillvägagångssätt används i undervisningen i skolor med elever med ett stort antal olika nationaliteter och språk, som båda ska redovisas 1 mars 2001. Dessutom har arbetet med stöd till utveckling av läromedel och metoder fortsatt, främst med inriktning på de romska eleverna.

Regleringsbrev för Skolverket 2001

Skolverket skall redovisa utvecklingen av modersmålsundervisning och tvåspråkig undervisning avseende de nationella minoritetsspråken.

Skolverkets årsredovisning 2001

Skolverket redovisade i två rapporter, ”Utveckling av modersmålsundervisning och tvåspråkig undervisning avseende de nationella minoritetsspråken”¹¹ samt ”Gemensamt ansvar”¹² om myndighetens arbete.

Regleringsbrev för Skolverket 2002

Skolverket skall redovisa det samrådsförfarande som ägt rum under året mellan Skolverket och representanter för de nationella minoriteterna i frågor som direkt berör dessa grupper.

Skolverkets årsredovisning 2002

Inom Skolverket pågår utvecklingsarbete för att förbättra undervisningen för de nationella minoriteterna. Arbetet består dels av insatser för kompetensutveckling av pedagogisk personal i förskola och skola, dels av utveckling av läromedel och utarbetande av ordbaser och lexikon för de olika språken. Utvecklingen sker i samråd med representanter för minoriteterna.

Till Skolverkets utvecklingsarbete för stöd till undervisning av romer finns knuten en referensgrupp med representanter från de olika grupperna. Denna referensgrupp diskuterar inriktning och uppläggning av verkets olika insatser inom området och i samtliga dessa utvecklingsprojekt är romer delaktiga. För exempelvis språkarbetet

¹¹ Skolverkets, 2001-02-20, Dnr:2000:3438

¹² Skolverkets rapport nr 194, 2001

finns en samrådsgrupp med översättarna av de olika varianterna av romani chib. Inför genomförande av olika utbildningssatsningar har romer svarat för såväl planering som information. Romer svarar också för framtagning av läromedel och utveckling av webbplatsen Tema Modersmål romska.

Kompetensutvecklingen som Skolverket genomför i samarbete med Mitthögskolan, för flerspråkig personal i förskola och skola, har planerats i samarbete med berörda kommuner, Sameskolan och företrädare för de aktuella minoriteterna. I åtta kommuner i Norrbottens län pågår denna kompetensutveckling som omfattar dels en 5 poängskurs, dels en påbyggnadskurs om ytterligare 5 högskolepoäng.

Utveckling av webbplatserna Tema Modersmål – meänkieli och samiska har diskuterats med företrädare för grupperna och uppdragen har lagts ut på Pajala kommun respektive Sameskolan. Motsvarande webbplats för finska finns redan. Skolverket samlade företrädare för judiska organisationer, församlingar och kulturinstitutioner och förde samråd om planerade insatser. Detta resulterade i att utveckling nu pågår med att utarbeta två webbplatser: kulturfönster, jiddiskkultur och Tema Modersmål jiddisch. Den senare skall på sikt även omfatta modersmålet hebreiska.

Regleringsbrev för år Skolverket 2003

Inget uppdrag ges om nationella minoriteter.

Skolverkets årsredovisning 2003

Endast ett referensmaterial redovisas för de nationella minoriteterna. Referensmaterial, Sveriges Nationella Minoriteter - Att gestalta ett ursprung i barnomsorg och skola¹³

Regleringsbrev för Skolverket 2004

Inget uppdrag ges om nationella minoriteter.

Skolverkets årsredovisning 2004

Inga insatser redovisas om de nationella minoriteterna.

Regleringsbrev för Myndigheten för Skolutveckling (MSU) år 2004

Redovisa vilka insatser myndigheten har vidtagit för att, inom ramen för arbetet med utbildningsvillkor för barn och ungdomar i segregerade områden, förbättra skolsituationen för elever som tillhör de nationella minoriteterna. Redovisa det samrådsförfarande som ägt rum under året mellan myndigheten och representanter för de nationella minoriteterna i utbildningsfrågor som direkt berör dessa grupper.

MSU årsredovisning 2004

Tema Modersmål har vidareutvecklats under året och omfattar nu 25 språk, däribland de fem minoritetsspråken. Insatser för stöd till utveckling av undervisningen för elever som tillhör de nationella minoriteterna har under året främst skett via myndighetens webbplats Tema Modersmål. Tema Modersmål har fungerat som

¹³ Skolverket referensmaterial, 03:793

informationskanal till elever, föräldrar och lärare som arbetar med respektive minoritetsgrupp. Temaplatsen har erbjudit undervisningsmaterial och interaktiva möjligheter att utveckla metodiken i modersmålsundervisningen. Ansvaret för arbetet med respektive minoritetsgrupp på temaplatsen har varit utlagt antingen till en kommun (för finska har Stockholm ansvarat, för Meänkieli har Pajala ansvarat) eller organisation (för jiddisch har Judiska Centralrådet ansvarat, för samiska har Sameskolstyrelsen ansvarat). För romska har myndigheten samarbetat med bl.a. Romskt Kulturcentrum i Stockholm. Kompetensutvecklingsdagar har vidare anordnats under året för lärare och förskolepersonal inom minoritetsspråken finska, meänkieli och samiska. Särskilda utvecklingsinsatser har i samarbete med romska grupper och organisationer vidtagits för romer kring metod- och materialutveckling. En sagobok har publicerats på kelderash och skriften "Två språk eller flera - Råd till flerspråkiga familjer" har översatts till arli och lovara. Myndigheten har vidare samarbetat med Diskrimineringsombudsmannen (DO) i frågor om diskriminering av romer samt deltagit i möten med Justitiedepartementets råd för romafrågor. Myndigheten har också medverkat på tre regionala konferenser kring nationella minoriteter och mänskliga rättigheter som anordnats av Justitiedepartementet.

Regleringsbrev för Skolverket 2005

Skolverket ska redovisa kartläggning och analys av utbildningssituationen för de nationella minoriteterna senast den 1 november 2005.

Skolverkets årsredovisning 2005

Skolverket har utvärderat de nationella minoriteternas utbildningssituation. De nationella minoriteterna är samer, sverigefinnar, tornedalingar, romer och judar. Rapporten, De nationella minoriteternas utbildningssituation, publicerades under 2005. I genomförandet av uppdraget användes ett flertal källor och metoder. Som ett första steg i studien bearbetades och analyserades delar av Skolverkets årliga statistik. Därefter genomfördes en förstudie i femton kommuner som innebar att ansvariga för kommunens modersmålsundervisning intervjuades. I fallstudier i fem kommuner intervjuades kommunala tjänstemän och lärare samt föräldrar och elever tillhörande de nationella minoriteterna. Slutligen skickades en enkät ut till samtliga kommuner i landet. En viktig del av minoritetspolitiken är att ge stöd till minoritetsspråken så att de hålls levande. En stor del av studien har därför behandlat elevernas möjligheter att läsa de nationella minoritetsspråken i skolan. Kartläggningen koncentrerades till förhållandena som rör grundskolan men även viktiga iakttagelser beträffande andra verksamhetsområden lyftes fram. Utvärderingen visar att de nationella minoriteternas utbildningssituation är bekymmersam och långt ifrån tillfredsställande. Många kommuner arbetar för att leva upp till lagstiftning och konventioner medan andra är mer passiva.

Regleringsbrev för MSU år 2005

Myndigheten skall redovisa vilka insatser myndigheten har vidtagit för att förbättra skolsituationen för elever som tillhör de nationella minoriteterna. Av redovisningen skall även framgå det samrådsförfarande som ägt rum under året mellan myndighe-

ten och representanter för de nationella minoriteterna i utbildningsfrågor som direkt berör dessa grupper. I samverkan Statens Skolverk lämna förslag till åtgärder som syftar till att ytterligare förbättra situationen.

MSU årsredovisning 2005

Myndighetens mål har varit att erbjuda modersmåslärare information till och nätverksarbete om läroplaner och kursplaner, inspiration och metodstöd, möjligheter till erfarenhetsbyte, kompetensutveckling samt tillgång till undervisningsmaterial på olika modersmål. Särskilt ska språkstöd ges till modersmåslärare för de nationella minoritetsspråken.

Myndigheten har under året fortsatt utveckla Tema Modersmål. På temaplatsen ges för närvarande stöd till modersmåslärare i 31 språk. Webbplatsen har över 200 000 träffar varje månad och cirka 2 500 unika besökare varje dag. Tema Modersmål omfattar bl.a. samtliga minoritetsspråk; samiska, meänkieli, jiddisch, finska och romani chib. En utveckling har även pågått som innebär att elever kommer att kunna kommunicera med elever på andra skolor i Sverige och i andra länder samt får möjligheter att publicera egna texter och bilder.

Vad gäller de nationella minoritetsspråken har myndigheten samarbetet med Sameskolstyrelsen kring de tre samiska språkvarianterna och även samlat lärare i samiska till kompetensutveckling. Arbetet med jiddisch har utvecklats i samarbete med Juidiska Centralrådet. Ansvaret för finska har varit utlagt på Språkcentrum i Stockholms kommun. Ansvaret för romani chib är utlagt på Trollhättan kommun. Insatserna för romer har, förutom webbplatsen, bestått av stöd till utveckling av lexikon och läromedel på fem varianter av romani chib och för olika åldersgrupper. Internationellt samarbete har även förekommit, bl.a. med Utbildningsstyrelsen i Finland och Europarådet. För meänkieli har förutom webbstödet i Pajala den första konferensen någonsin genomförts i Sverige på minoritetsspråket.

Genom temaplatsen har de kompetensmässiga förutsättningarna på ett kraftfullt sätt stärkts för många språkgrupper, inte minst genom tillgången till undervisningsmaterial på modersmål, bl.a. nationella minoritetsspråk, vilket förbättrat förutsättningarna för en undervisning av god kvalitet. Stödet till de nationella minoritetsspråken har också inneburit ett erkännande av dessa i praktiken. För meänkieli har webbstödet och den genomförda konferensen inneburit ett genombrott för undervisningen.

Regleringsbrev för Skolverket 2006

Skolverket skall belysa eventuella ekonomiska effekter av de förslag som innebär en utökad rätt till undervisning i de nationella minoritetsspråken som Skolverket redovisat i rapporten *De nationella minoriteternas utbildningssituation*¹⁴. Uppdraget skall redovisas senast den 1 maj 2006.

Skolverkets årsredovisning 2006

För att besvara uppdraget användes framför allt uppgifter ur Skolverkets uppföljningssystem. Eftersom uppgifter kring antal elever inom de olika grupperna var

¹⁴ U2005/8017/S

bristfälliga och eftersom uppgifter kring kostnaderna för modersmålsundervisning inte samlats in sedan 1997, fick beräkningarna byggas på ett antal antaganden. I april 2006 redovisades uppdraget i rapporten Belysning av ekonomiska konsekvenser av förslagen i ”De nationella minoriteternas utbildningssituation”.

Regleringsbrev för MSU 2006

Myndigheten skall redovisa det samrådsförfarande som ägt rum under året mellan myndigheten och representanter för de nationella minoriteterna i utbildningsfrågor som direkt berör dessa grupper.

MSU årsredovisning 2006

Under året har arbetet fortsatt med att utveckla tema modersmål, som har ett omfattande nätverk och språkstöd till primärt modersmåls lärare i 32 språk. Tema Modersmål omfattar samtiliga minortietsspråk; samiska, meänkieli, jiddisch, finska och romani chib. Myndigheten har samarbetet med Sameskolstyrelsen kring de tre samiska språkvarianterna. Arbetet med jiddisch har utvecklats i samarbete med Judiska Centralrådet. Ansvar för finska har varit utlagt på Språkcentrum i Stockholm stad. Ansvar för romani chib har varit utlagt på Trollhättans kommun. Myndigheten har tillsammans med Sameskolstyrelsen genomfört insatser för att främja utvecklingen och produktion av läromedel i samiska. På Tema Modersmål har bl.a. ett mediaförråd utvecklats med texter, bilder och ljud. En inventering av pedagogiska material på sydsamiska har genomförts liksom en kartläggning av aktuell forskning kring hur föräldrar kan stödja sina barns språkutveckling när modersmålet är i en minoritetssituation. Kartläggningen har resulterat i en text som ska överlämnas till tre samiska varianter och riktas till föräldrar och pedagoger i förskola, förskoleklass och de tidiga åren i grundskolan. En så kallad språkbadsvecka har anordnats för elever, föräldrar och lärare med fokus på språkinläring i sydsamiska. Myndigheten har sammantaget för uppdragets genomförande utbetalat 1 miljon kronor till Sameskolstyrelsen. En sydsamisk ordbok har färdigställts och ordförrådet i EU projektet Sapmi gjorts tillgängligt på Tema Modersmål. Myndigheten har vidare producerat ett läromedel för svenska kale talande romer samt ett läromedel för svenska, resande romer. Därutöver har ett svenskt-romskt/arli lexikon tagits fram. Myndigheten har medverkat i Skolverkets kartläggning av romers utbildningssituation.

Regleringsbrev för Skolverket 2007

Inget uppdrag ges om nationella minoriteter.

Skolverkets årsredovisning 2007

Skolverket publicerar rapport ”Romer i skolan – en fördjupad studie”¹⁵ samt ett informationsmaterial ”Nationella minoriteter i skolan”.¹⁶

Regleringsbrev för MSU 2007

¹⁵ Skolverket rapport 292, 2007

¹⁶ Skolverket informationsmaterial 07:1002, uppdaterad 2010.

Myndigheten skall redovisa det samrådsförfarande som ägt rum under året mellan myndigheten och representanter för de nationella minoriteterna i utbildningsfrågor som direkt berör dessa grupper.

MSU årsredovisning 2007

Myndigheten har under året samverkat med företrädare för de nationella minoritetsspråkgrupperna. Inom arbetet med Tema Modersmål har resurser utvecklats och mötesplatser anordnats för personal, elever och föräldrar på nordsamiska, sydsamiska, lulesamiska, meänkieli, finska, jiddisch, arli, kelderash, svenska för samiska och romska. Myndigheten har överenskommelser med Sameskolstyrelsen, Judiska Centralrådet och ett antal kommuner om samarbete och arrangemang av en årlig konferens för pedagoger som undervisar på de olika nationella minoritetsspråken. Läromedels utveckling har skett i samverkan med Sameskolstyrelsen och Utbildningsradion kring sydsamiskt läromedel för tryck och för webb. Myndigheten har samlat cirka 60 representanter för romska lärare och andra resurspersoner till konferenser kring Europarådets förslag till gemensam kursplan för romani. Utprovning av kursplanen har skett under året och resultatet ska redovisas i början av 2008 till Europarådet. Myndigheten har också producerat läromedel för grundskolan på andra modersmål. Läromedel har tagits fram på svensk resande romani och svensk kaale. Myndigheten har vidare utvecklat en digital bild- och ljudordlista på tre samiska språkvarieteter, jiddisch och finska för användning från förskola till vuxenutbildning.

Regleringsbrev för Skolverket 2008

Skolverket ska redovisa vilka åtgärder ett urval av kommuner vidtagit för att informera skolor och föräldrar om elevers rätt till modersmålsundervisning på de nationella minoritetsspråken utifrån en uppföljning av det informationsmaterial om nationella minoriteter i skolan som verket utarbetat och distribuerat till alla kommuner (se ovan).

Skolverkets årsredovisning 2008

Skolverket har på regeringens uppdrag föreslagit hur distansundervisning för elever som är bosatta i Sverige ska få anordnas i grundskolan, gymnasieskolan och motsvarande fristående skolor samt sameskolan. Skolverkets förslag innebär att andelen elever som deltar i modersmålsundervisningen i nationella minoritetsspråk och övriga modersmål kan öka. Eleverna kan läsa kurser som de annars inte skulle ha haft tillgång till. Färre elever kommer att ha långa avbrott i studiegången om de av något skäl inte kan delta i den ordinarie undervisningen. I en särredovisning har Skolverket även föreslagit en försöksförordning för att möjliggöra distansundervisning i modersmål för elever med de nationella minoritetsspråken då den egna skolan inte har ett tillräckligt elevunderlag eller när lärare med adekvat utbildning saknas. Förslagen bereds av regeringen vid tidpunkten för årsredovisningens avlämnande. Skolverket ska under 2008 och 2009 undersöka behovet samt stödja utveckling och produktion av böcker eller andra läromedel för de nationella minoriteterna. Uppdraget ska genomföras i samarbete med berörda modersmållärare och

Sameskolstyrelsen. Uppdraget att ge stöd till produktion av läromedel för de nationella minoriteterna har fortsatt. Under senhösten 2008 har ett arbete med överenskommelser kring utveckling av samiska, finska och romska läromedel pågått. Resultatet av de uppdrag som nu finns utlagda hos uppdragstagare ska publiceras via olika media under 2009.

I samband med regeringsuppdraget om nationella minoriteter har Skolverket haft ett samrådsförfarande med representanter för minoriteterna. Skolverket har också varit representerat i Delegationen för romska frågor. Delegationen har konstaterat att utbildning är en av de mest väsentliga frågorna för den romska minoriteten. I samverkan med delegationen har därför en kartläggning inletts av tänkbara kandidater för en sådan utbildningsinsats. Övriga insatser inom det nationellt prioriterade området Skolverket har tagit över ansvaret för webbplatsen Tema Modersmål, som är en nationell mötesplats i första hand för modersmåls lärare och annan pedagogisk personal, men även för elever, föräldrar och andra intresserade.

För att belysa kommuner och skolors kännedom om elevers rätt till modersmålsundervisning i de nationella minoritetsspråken och de informationsinsatser som kommuner och skolor vidtagit, har frågor ställts om detta i samband med skolverkspanelerna. Kännedomen om de nationella minoriteterna är någorlunda god bland förvaltningschefer, och det tycks som ett flertal förvaltningschefer också funnit information om elevers utökade rättigheter i materialet. Däremot är det endast en mindre andel förvaltningschefer som säger sig ha läst materialet och använt det i verksamheten. Bland rektorer är kännedom och användning betydligt lägre än bland förvaltningschefer. En informationskälla som framstår som mycket vanlig bland alla de svarande är dock Skolverkets nyhetsbrev. Denna anges av en stor andel respondenter när det gäller information om elevers utökade rättigheter. Flerparten förvaltningschefer har svarat att de förmedlat information till rektorer och ansvariga för modersmålsundervisning sedan hösten 2007, och det vanligaste är att informationen har getts vid reguljära möten, såsom rektorskonferenser eller ledningsträffar. Ungefär hälften av rektorerna anger att de informerat elever eller föräldrar om elevers rätt till modersmålsstöd. Värt att notera är att en betydande andel rektorer anger att de inte haft en elev som tillhör någon nationell minoritet under de senaste tre åren, och möjligen finns ett samband mellan de rektorer som har eller har haft en elev som tillhör en nationell minoritet och de rektorer som har informerat. Ett vanligt sätt att förmedla information tycks vara enskilt möte. I grundskolan förefaller även informationsblad vara vanligt och i gymnasieskolan anger rektorerna kollektivt möte i betydande utsträckning. Informationen tycks i huvudsak ha förmedlats på svenska, en mindre men inte obetydlig andel anger dock att informationen getts på minoritetsspråket. Öppna svar antyder att information på minoritetsspråket ges vid behov. Det bör påpekas att antalet deltagande förvaltningschefer i studien är få, så även om resultatet indikerar att kunskaperna om elevers rättigheter bland förvaltningschefer är god så finns det en betydande osäkerhet kring det resultatet.

Regleringsbrev för MSU 2008

Myndigheten ska redovisa det samrådsförfarande som ägt rum under året mellan myndigheten och representanter för de nationella minoriteterna i utbildningsfrågor som direkt berör dessa grupper. Myndigheten får i uppdrag att under 2008 och 2009 undersöka behovet samt stödja utveckling och produktion av böcker eller andra läromedel för de nationella minoriteterna. Uppdraget ska genomföras i samarbete med berörda modersmåls lärare och Sameskolstyrelsen. Uppdraget ska redovisas senast den 1 november 2009. För utgifter i enlighet med uppdraget till myndigheten att undersöka behovet samt stödja utveckling och produktion av böcker eller andra läromedel för de nationella minoriteterna får myndigheten belasta anslagsposten med högst 10.000.000 kronor. (Uppdraget förs över till Skolverket den 1 oktober 2008.)

Regleringsbrev för Skolverket 2009

Skolverket ska redovisa det samrådsförfarande som ägt rum under året mellan myndigheten och representanter för de nationella minoriteterna i utbildningsfrågor som direkt berör dessa grupper. Skolverket ska undersöka behovet samt stödja utveckling och produktion av böcker eller andra läromedel för de nationella minoriteterna. Uppdraget ska genomföras i samarbete med berörda modersmåls lärare och Sameskolstyrelsen. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 2 november 2009. I arbetet med Tema Modersmål ska Skolverket särskilt sträva efter att stödja de nationella minoritetsspråken.

Skolverkets årsredovisning 2009

Uppdraget från regeringen att ge stöd till produktion av läromedel för de nationella minoriteterna har slutförts under året. De nya läromedlen har publicerats och distribuerats via nationella minoriteters organisationer eller från Skolverket. En antologi på nationella minoritetsspråk och svenska är tänkt att kunna användas av alla elever vid undervisning om nationella minoriteter i skolan. Skolverket har i samråd med Sameskolstyrelsen, Sverigefinländarnas delegation, Judiska Centralrådet och med lärare som har meänkieli samt romsk språk- och kulturbakgrund vidareutvecklat mötesplatser för undervisning i nationella minoritetsspråk. Inom ramen för arbetet med Tema Modersmål har nya webbplatser utvecklats och konferenser arrangerats för de olika nationella minoriteterna. Nu finns fem romska och tre samiska språkvarianter representerade på temaplatsen vid sidan av jiddisch, finska och meänkieli. Skolverket har också varit representerat i Delegationen för romska frågor, samt i samverkan med representanter för romer, deltagit vid tre olika internationella konferenser om romers utbildningssituation i Europa. Inom arbetet med nya kursplaner för ämnet moderna språk och ämnet modersmål har representanter för nationella minoriteter diskuterat möjligheter till anpassningar för undervisning i och på nationella minoritetsspråk med Skolverket.

Skolverket driver sedan 2001 webbplatsen Tema Modersmål. Från och med 2009 har arbetet skett i samverkan med Tema Modersmål vid Norska Utdanningsdirektoratet. Webbplatsen består av nationella mötesplatser i första hand för modersmålslä-

rare och annan pedagogisk personal, men även för elever, föräldrar och andra intresserade.

Regleringsbrev för Skolverket 2010

Skolverket ska revidera sameskolans läroplan och de kursplaner som berör frågor om nationella minoriteter i skolan. Skolverket ska redovisa det samrådsförfarande som ägt rum under året mellan myndigheten och representanter för de nationella minoriteterna i utbildningsfrågor som direkt berör dessa grupper. Skolverket ges uppdrag att under en treårsperiod följa upp, analysera och redovisa insatser utifrån minoritetspolitikens mål. Uppdraget ska redovisas årligen till Länsstyrelsen i Stockholms län och till Sametinget. I arbetet med Tema Modersmål ska Skolverket särskilt sträva efter att stödja de nationella minoritetsspråken. Skolverket har också fått ett särskilt uppdrag (U2010/4006/S) att stödja utveckling och produktion av böcker eller andra lärverktyg på samiska och romani.

Bilaga 3

Publikationer som tagits fram av skolmyndigheterna under 2000-2010 och som kan beställas från Skolverket.

Rapporter

- Rapport, ”Utvecklingen av modersmålsundervisning och tvåspråkig undervisning avseende de nationella minoritetsspråken” 2001 ¹⁷
- Rapport; ”Gemensamt ansvar” Skolverkets arbete med frågor kring undervisning av elever med flerspråkig bakgrund 2001 ¹⁸
- Referensmaterial, Sveriges Nationella Minoriteter - Att gestalta ett ursprung i barnomsorg och skola, 2003 ¹⁹
- Rapport De nationella minoriteternas utbildningssituation, 2005 ²⁰
- Rapport Romer i skolan - en fördjupad studie, 2007 ²¹
- Redovisning av regeringsuppdrag om ämnet judiska studier i Stockholms kommun ²²
- Redovisning av uppdrag om stöd för utveckling och produktion av böcker och andra läromedel för de nationella minoriteterna, 2009 ²³
- Information om förändringar i grundskoleförordningen där jiddisch och finska jämföras med andra nationella minoritetsspråk, 2009 ²⁴
- Informationsmaterial reviderat 2010, Nationella minoriteter i skolan, 2010 ²⁵

Läromedelsuppdrag

Här redovisas de läromedel som finns att köpa eller ladda ned från Skolverkets publikationsdatabas. En rad andra läromedel har utvecklats i samarbete med nationella minoriteters organisationer, och tillhandahålls genom respektive organisation.

Finska

1. Heippa 1

En lärobok med textbok, med arbetsbok, en lärarhandledning och en grammatik.

Utgiven år 2010

Antal sidor 96

¹⁷ <http://www.skolverket.se/publikationer?id=794>

¹⁸ <http://www.skolverket.se/publikationer?id=836>

¹⁹ <http://www.skolverket.se/publikationer?id=1156>

²⁰ <http://www.skolverket.se/publikationer?id=1512>

²¹ <http://www.skolverket.se/publikationer?id=1672>

²² <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2266>

²³ <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2278>

²⁴ <http://www.skolverket.se/sb/d/1756/a/11532>

²⁵ <http://www.skolverket.se/publikationer?id=1729>

2. *Heippa 2*

En lärobok med textbok, med arbetsbok, en lärarhandledning och en grammatik.

Utgiven år 2010

Antal sidor 104

3. *Heippa 3*

En lärobok med textbok, med arbetsbok, en lärarhandledning och en grammatik.

Utgiven år 2010

Antal sidor 108

4. *Tio pinnar i luften*

Sagor, sånger, ordspråk, lekar och gåtor på de nationella minoritetsspråken och svenska

Best nr: 10:1153

Pris: 100

Utgiven år: 2010

Antal sidor: 144

5. *Miritza och Sebastian*

Samtalsmaterial kring kaaleromska barn i förskola och skola på Kaale, finska och svenska

Best nr: 09:1145

Pris: 125

Utgiven år: 2010

Antal sidor: 124

6. *Växelvis på modersmål och svenska - Finska*

Växelvis på modersmål och svenska - Språk- och kunskapsutveckling för flerspråkiga barn och ungdomar.

Best nr: U06:146

Pris: 10

Utgiven år: 2007

Antal sidor: 20

7. *Två språk eller flera? Finska*

Råd till flerspråkiga familjer.

Best nr: U04:062

Pris: 10

Utgiven år: 2004

Antal sidor: 23

Jiddisch

Tio pinnar i luften

Sagor, sånger, ordspråk, lekar och gåtor på de nationella minoritetsspråken och svenska.

Best nr: 10:1153

Pris: 100
Utgiven år: 2010
Antal sidor: 144

Meänkieli

Tio pinnar i luften
Sagor, sånger, ordspråk, lekar och gåtor på de nationella minoritetspråken och svenska
Best nr: 10:1153
Pris: 100
Utgiven år: 2010
Antal sidor: 144

Romani chib

1. Paramis thaj èaèipe – ko romane arli
Saga och Sanning på Arli 2
Sagobok på Romane arli del 2 av 2
Best nr: 10:1162
Pris: 80
Utgiven år: 2010
Antal sidor: 96

2. Paramièi aj pa èaèimos pe Romani på kelderash
Saga & sanning kelderash 2
Dessa romska läseböcker Saga och sanning – på kelderash 1–2 är avsedda för undervisningen i kelderash.
Best nr: 10:1164
Pris: 80
Utgiven år: 2010
Antal sidor: 96

3. Paramièi aj pa èaèimos pe Romani kelderash 1.
Saga & Sanning kelderash 1
Dessa romska läseböcker Saga och sanning – på kelderash 1–2 är avsedda för undervisningen i kelderash.
Best nr: 10:1163
Pris: 80
Utgiven år: 2010
Antal sidor: 96

4. Paramiča taj o čačimo Románes Lovara
1. Saga & sanning Románes Lovara 1.
Dessa romska läseböcker Saga och sanning – på Románes Lovara 1–2 är avsedda för undervisningen i Románes Lovara.

Best nr: 10:1165

Pris: 80

Utgiven år: 2010

Antal sidor: 96

5. Paramiča taj o čaćimo – Románes

Lovara 2. Saga & sanning Románes Lovara 2

Dessa romska läseböcker Saga och sanning – på Románes Lovara 1–2 är avsedda för undervisningen i Romani Lovara.

Best nr: 10:1166

Pris: 80

Utgiven år: 2010

Antal sidor: 96

6. Saga och sanning på Romani 2

Romska läseböcker Saga och sanning – på romani 1–2 avsedda för undervisningen i romani chib. Innehållet speglar sådant som hände för länge sedan, sådant som hände nyss när elevernas föräldrar och far- och morföräldrar var unga och sådant som händer idag.

Pris: Gratis

Utgiven år: 2010

Antal sidor: 96

(Finns endast som pdf-fil.)

7. Saga och sanning på Romani 1

Romska läseböcker Saga och sanning - på romani 1–2 avsedda för undervisningen i romani chib. Innehållet speglar sådant som hände för länge sedan, sådant som hände nyss när elevernas föräldrar och far- och morföräldrar var unga och sådant som händer idag.

Pris: Gratis

Utgiven år: 2010

Antal sidor: 96

(Finns endast som pdf-fil.)

8. Paramis thaj èaèipe – ko romane arli 1.

Saga och Sanning på Arli 1.

Sagobok på Romane arli del 1 av 2

Best nr: 10:1161

Pris: 80

Utgiven år: 2010

Antal sidor: 96

9. Kon hin džoralider ando amaro veš? Me? Vaj Vem är starkast i skogen? Jag? Eller..

Sagobok på den svenska formen av kaldialekten av romani chib så att fler barn och ungdomar kan utveckla kunskaper i språket.

Best nr: 09:1151

Pris: 90

Utgiven år: 2010
Antal sidor: 86

10. Miritzza och Sebastian

Samtalsmaterial kring kaaleromska barn i förskola och skola på Kaale, finska, och svenska

Best nr: 09:1145

Pris: 125

Utgiven år: 2010

Antal sidor: 124

11. Metodljil - Klaseskerephirnipe

Metodboken, översatt till romani arli. Klassrumserfarenheter i enlighet med Europeiska ramkursplanen för romani chib.

Pris: Gratis

Utgiven år: 2009

Antal sidor: 75

(Finns endast som pdf-fil.)

12. METODOSKIKÖÖVA - Klassaketapastalatura

Metodboken översatt till romani lovari. Klassrumserfarenheter i enlighet med Europeiska ramkursplanen för romani chib.

Best nr: 09:1096

Pris: Gratis

Antal sidor: 73

(Finns endast som pdf-fil.)

13. MetodakoBufari - Klasaki Ýanglimos

Metodboken översatt till romani kelderash. Klassrumserfarenheter i enlighet med Europeiska ramkursplanen för romani chib.

Pris: Gratis

Utgiven år: 2009

Antal sidor: 92

(Finns endast som pdf-fil.)

14. Metodboken

Klassrumserfarenheter i enlighet med Europeiska ramkursplanen för romani chib.

Best nr: 09:1092

Pris: Gratis

Utgiven år: 2008

Antal sidor: 92

(Finns endast som pdf-fil.)

15. En ramkursplan för romani chib

Översättning till svenska av A Curriculum Framework for Romani.

Best nr: 09:1091

Pris: Gratis

Utgiven år: 2009
Antal sidor: 91
(Finns endast som pdf-fil.)

16. O Ternosko dıves pesko dıdesa
Avsikten med denna läsebok på den svenska formen av kaledialekten av romani chib är att inspirera barn och ungdomar att utveckla kunskaper i detta sitt modersmål.

Best nr: U08:197

Pris: 90

Utgiven år: 2008

Antal sidor: 90

17. Miro rakkar romani - Lärobok i svensk romani

Vårt språk växer - Lärobok i svensk romani, modersmål för resande i Sverige är avsedd för de barn, ungdomar och vuxna som vill fördjupa sina kunskaper i svensk romani.

Best nr: U07:171

Pris: 125

Utgiven år: 2007

18. Växelvis på modersmål och svenska - Romani (arlı)

Växelvis på modersmål och svenska - Språk- och kunskapsutveckling för flerspråkiga barn och ungdomar.

Best nr: U06:149

Pris: 10

Utgiven år: 2007

Antal sidor: 20

19. Två språk eller flera? Romska/Lovari

Råd till flerspråkiga familjer.

Best nr: U04:053

Pris: 15

Utgiven år: 2004

Antal sidor: 28

Två språk eller flera? Romska/Arli

Råd till flerspråkiga familjer.

Best nr: U04:052

Pris: 15

Utgiven år: 2004

Antal sidor: 28

20. Sagor på romani chib-kelderash - Mure anglune Paramici

Nio traditionella sagor återberättade på romska. Rikt illustrerade och försedda med tematiska ordlistor på kelderash och svenska.

Best nr: U04:038

Pris: 95
Utgiven år: 2004

21. *Svarta Rosor - Kale Ruže, Romske litteratur, kultur och historia 12 romska författare från olika länder presenteras genom porträtt och utdrag ur deras verk. Flera texter har parallelltext på svenska och romani.*

Best nr: U03:026

Pris: 165
Utgiven år: 2003
Antal sidor: 226

22. *O Tariq*
O Tariq - Tariq, bergets hövding på romska kelderash.

Best nr: 02:771

Pris: Gratis 0
Utgiven år: 2003
Antal sidor: 40

23. *E.Pippi*
Pippi Långstrump på romska kelderash.

Best nr: 02:770

Pris: Gratis
Utgiven år: 2003
Antal sidor: 35

24. *Aljosha*
Aljosha - Zigenarhövdingens pojke på romska kelderash.
Gratis till alla romska barn och ungdomar i förskolan och skolan.

Best nr: 02:772

Pris: Gratis 0
Utgiven år: 2003
Antal sidor: 90

25. *Akana Ginas Romanes - läsebok på romska*
Läromedel för undervisning i modersmål - romani - olika varieteter.

Best nr: 5059

Pris: 75
Utgiven år: 2003

26. *Aven dzilaben - 42 sånger på romska med noter*
Läromedel för undervisning i modersmål - Romani - olika varieteter.

Best nr: 5058

Pris: 55
Utgiven år: 2003

*27. So Ame Kerdam**Lärobok på romska - khelderash.**Materialet är avsett främst för elever i grundskolans modersmålsundervisning.**Vissa texter lämpar sig även för undervisning av vuxna romer.**Best nr: 00:561**Pris: 75**Utgiven år: 2003**Antal sidor: 92**28. O Tari thaj e Zerfi - en episk dikt, bunden**Läromedel för undervisning i modersmål - Romska-zigenska-olika varieteter.**Best nr: 5055**Pris: 45**Utgiven år: 2003**29. Somnakune vurmi - berättelser, lovari**Läromedel för undervisning i modersmål - romani - olika varieteter.**Best nr: 5057**Pris: 65**Utgiven år: 2003**30. O Tari thaj e Zerfi - en episk dikt, häftad**Läromedel för undervisning i modersmål - romani-olika varieteter.**Best nr: 5054**Pris: 40**Utgiven år: 2003**31. Amare anglune betivura - läsinlärning, lovari variant**Läromedel för undervisning i modersmål - romani olika varieteter.**Best nr: 5056**Pris: 65**Utgiven år: 2003**32. Nadja Taikon - Tjejen från Tanto**En bok i LLserien på kelderash och svenska om Nadja Taikon. Rikt illustrerade med foton.**Best nr: 03:799**Pris: 125**Utgiven år: 2003**Antal sidor: 106**33. Pay Zuvindo - Visbetens brunn - Romska ordspråk och talesätt*

Romska ordspråk och talesätt med text på kelderash-varieteteten av romani chib och svenska.

Riktligt illustrerad.

Best nr: 02:728

Pris: 85

Utgiven år: 2002

Antal sidor: 36

34. Utan hus utan grav - BI KHERESKO BI LIMORESKO

Antologi sammanställd av Gunilla Lundgren med romska sånger och dikter från många länder.

De flesta har parallelltext på romani chib och svenska. Unikt bildmaterial. Till viss sånger finns även noter. Romska sånger och dikter på romska och svenska.

Best nr: 02:746

Pris: 125

Utgiven år: 2002

Antal sidor: 131

Samiska

Tio pinnar i luften

Sagor, sånger, ordspråk, lekar och gåtor på de nationella minoritetsspråken och svenska.

Best nr: 10:1153

Pris: 100

Utgiven år: 2010

Antal sidor: 144

Sameskolan

Här finns alla grundskolans kursplaner samt kursplan i samiska samlade. Utkommer under hösten 2002

Best nr: 978-913832057-0

Pris: 68

Utgiven år: 2002

Antal sidor: 115